

HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ

Trg maršala Tita 4/III, 10000 Zagreb, tel. 4855-716, faks 4855-825
http://www.hrskolski-muzej.hr, e-mail: hrskolski.muzej@inet.hr

Tip muzeja:	specijalni muzej
Vrsta muzeja:	školski
Djelokrug:	republički
Godina osnutka:	1901.
Osnivač:	grad Zagreb
Ravnatelj:	Elizabeta Serdar (<i>viši kustos</i>)
Broj stručnih djelatnika:	6

Štefka Batinić (*dipl. knjižničar*), Fredy Fijačko (*viši muzejski tehničar*), Sonja Gačina Škalamera (*arhivist, viši kustos*), Vesna Rapo (*viši kustos*), Branka Ujaković (*kustos*)

1. Skupljanje građe

Muzejske su zbirke povećane se za 947 predmeta, 4 kutije i 2 fascikla arhivskoga gradiva.

1.1. Kupnja

- Kupljena su 4 muzejska predmeta.
- Za potrebe izlaganja u stalnom postavu otkupljene su biste Isidora Kršnjavog i Stjepana Basaričeka koje je izradio akademski kipar Ante Despot.

1.3. Darovanje

Na dar su dobivena 943 muzejska predmeta, 4 kutije i 2 fascikla arhivskoga gradiva, i to:

- 125 fotografija
- 87 dokumenata, 4 arhivske kutije i 2 fascikla arhivskoga gradiva (svjedodžbi, priznanja, zahvalnica, strojopisnih rukopisa i korespondencije)
- 194 školska udžbenika i priručnika
- 177 učeničkih i školskih listova
- 360 učeničkih radova, različitih predmeta.

Vrijednošću se ističu i originalne ilustracije za dječji list *Radost*, rad Stjepana Kukeca, likovni radovi sa smotre likovnog stvaralaštva osnovnih škola te učenički i školski listovi s *LI-DRANA*, koje Muzej dobiva na temelju suradnje s Gradskim uredom za obrazovanje.

2. Zaštita

2.1. Preventivna zaštita

- Očišćeno je oko 500 muzejskih predmeta.
- Pribavljeno je arhivsko gradivo smješteno u kutije i fascikle (nabavljeno je 200 srednjih i 50 većih arhivskih kutija). Preseljen je dio osobnih fondova tj. razmješteno je arhivsko gradivo.
- Preventivno je beskiselinskim papirom i melineks folijom zaštićeno 100 likovnih radova s kraja 19. st., školske klupe i računala.
- Provodi se stalno mjerenje mikroklima u depoima. Ono pokazuje znatno odstupanje od dopuštenih vrijednosti, ponajprije temperature, ali i vlažnosti — primjerice, u ljetnim

mjesecima temperatura doseže i do 36° C. Zbog toga Muzej već četiri godine ističe potrebu instaliranja novih ili popravka starih uređaja za klimatizaciju.

- U prostorima stalnog postava radi zaštite građe (UV zraka, temperature) na sve su prozore postavljene zaštitne folije (tip 101 H. C.). Također je postavljen i jedan ovlaživač zraka (PH 14).

2.2. Konzervacija / 2.3. Restauracija

Za potrebe izlaganja u stalnom je postavu konzervirano i restaurirano 15 predmeta (zidne table — litografije, udžbenici, knjige). Sve konzervatorsko-restauratorske radove obavljali su vanjski suradnici Muzeja, stručnjaci Hrvatskoga državnog arhiva.

3. Dokumentacija

3.1. Inventarna knjiga / 3.2. Katalog muzejskih predmeta

- U zbirkama učila inventirano je 270 muzejskih predmeta (nastavna pomagala i učila).
- U zbirci fotografija inventirano je 50, a katalogizirano 150 fotografija i 50 negativa.
- U zbirci udžbenika i priručnika inventirano je 69 naslova.
- U arhivskoj zbirci inventirano je 26 kom. gradiva

3.3. Fototeka

- Fotografirano je 750 muzejskih predmeta.
- Za dokumentaciju o izložbama i drugim programima Muzeja izrađeno je 70 fotografija.

3.4. Dijateka

Izrađeno je 36 dijapozitiva.

3.5. Videoteka

Za videoteku je snimljeno ili presnimljeno 120 minuta video-dokumentacijskog materijala.

3.6. Hemeroteka

Hemeroteka Muzeja povećana je za 1.508 jedinica (novinskih članaka o školstvu).

3.9. Računalna obrada građe

- U arhivskoj zbirci u tijeku je izrada preglednog popisa smještaja građe u depou prema zatečenom stanju i postojećem rasporedu te unos u priručnu računalnu bazu podataka (497 novih upisa, ukupno 1.397).
- U zbirci udžbenika i priručnika u računalnu bazu Excell uneseni su podaci o 279 udžbenika i priručnika.
- U zbirci učeničkih i školskih listova uneseno je 27 naslova.
- Izrađeni su popisi građe pribavljene u 2000. g. (u priručnim računalnim bazama podataka).
- Izrađen je popis građe u stalnom postavu (u priručnoj računalnoj bazi podataka), 993 zapisa.
- Kroz knjigu ulaska muzejske, bibliotečne i arhivske građe provedeno je 1.413 jedinica, pojedinačno ili skupno.
- U knjizi izlaska (radi privremene posudbe) provedeno je 136 jedinica, pojedinačno ili skupno.

4. Knjižnica

4.1. Nabava

Nabavljeno je 189 knjiga (darovano 178, kupljeno 21) te 39 naslova periodike (darovano 33, kupljeno 7).

4.2. Stručna obrada knjižničkog fonda

- Svi su novi naslovi i popisani. Približno 13.000 zapisa građe popisane u Excellu konvertirano je u računalni program za obradu knjižne građe K++. Svi su zapisi dobili oznaku nepotpunih zapisa koje treba dopuniti prema standardu kataložnog opisa te predmetno obraditi i klasificirati.
- Popisana su 104 naslova knjiga B-formata.
- Popisano je i inventirano 66 naslova periodike.
- Popisano je i 1.498 školskih izvješća te 477 rasprava koje su u njima objavljene.

4.5. Ostalo

U čitaonici knjižnice radila su 604 korisnika, pretežito studenti i istraživači povijesti školstva, kojima je na uporabu dana 791 knjiga i 868 svezaka periodike. Na telefonske upite dano je 163 obavijesti o knjižnom fondu.

5. Stalni postav

Otvorenju postava prethodio je intenzivan rad svih stručnih djelatnika na konačnom izboru građe prema prije predloženim popisima po zbirkama. Dajući apsolutnu prednost radu na stalnom postavu, od ožujka do listopada postavljena je izložba na oko 600 m² koja prikazuje školstvo od 19. st. do 1918., podijeljena na izložbene cjeline: Učionica potkraj 19. st., Učila, Osnovno školstvo, Srednje i visoko školstvo, Učiteljstvo, Pedagoška misao, Radovi učenika, »Pariška soba«, Radna soba Mate Lovraka. Tu su i Igraonica — radionica i Galerija, u kojoj je priređena izložba plakata dosadašnjih izložaba HŠM-a.

Postav je na Svjetski dan učitelja, 5. listopada 2000., otvorio Dragutin Palašek, pročelnik Gradskog ureda za kulturu.

Koncepciju postava dao je Ivan Vavra, a razradile su je stručne djelatnice Muzeja Štefka Batinić, Vesna Rapo i Elizabeta Serdar. U izboru i stručnoj obradi građe osim njih, sudjelovale su i Sonja Gaćina-Škalamera i Branka Ujaković. Izložbu je prostorno koncipirao i likovno oblikovao arhitekt Mario Beusan.

Ulaz u stalni postav

6. Stručni rad

Stručni rad bio je vezan za stalni postav, stručnu obradu građe, pisanje legendi uz predmete te uvodnih legendi, kao i izradu dokumentacije o izloženim muzejskim predmetima.

6.1. Ekspertize

Istraživanja i priređivanja građe za ilustriranje novih udžbenika povijesti za osnovnu i srednju školu (suradnja sa Školskom knjigom), za izložbe srodnih ustanova, predavanja i televizijska snimanja.

6.2. Posudbe (i davanja na uvid)

Srodnim ustanovama, ponajviše za izložbe na kojima je i sam surađivao, Muzej je posudio 98 izložaka.

Posudbi predmeta prethodio je izbor građe, izrada kataložskih jedinica te priprema posudbene dokumentacije.

- Predmeti su posudeni za izložbe: *Historicizam u Hrvatskoj, 300 godina petrinjskog školstva za novo tisućljeće, 170. obljetnica Osnovne škole »Miroslav Krleža«, Milenijske skice i natuknice — Zbrda-zdola II, Pradjedove računice u povodu 1. kongresa nastavnika matematike PMF-a, 19. izložba izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija, Korijeni školstva u Markuševcu — učitelj Andrija i Marijan Širola, 26. salon mladih.*
- Izdavačkoj kući Znamen d.o.o. posuđena je rukopisna građa i računalni ispisi višejezičnog rječnika termina s područja odgoja i obrazovanja. Građa je posuđena kao izvor za izradu leksikografskog djela pod radnim nazivom *Leksikon*

odgoja i obrazovanja skupine autora, te urednika prof. dr. Vladimira Mužića.

- Izdavačkoj kući Monumentum posuđene su fotografije medalja i diploma za ilustracije u knjizi *Hrvatska na EXPO izložbama*.
- Građom iz muzejskih zbirki služilo se 60 korisnika, ponajviše za istraživanja o prošlosti pojedinih škola. Korisnicima je na uvid dano 190 kom. različitog materijala, 34 arhivske kutije i 33 fascikla.
- Oko 250 osoba dobilo je od stručnog osoblja tražene obavijesti (usmene ili pismene) o zbirkama, odnosno temama koje su ih zanimale.
- U fotokopiraonici je izrađena 21.000 kopija.

6.3. Djelovanje u strukovnim društvima

- HŠM je kolektivni član Hrvatskoga nacionalnog komiteta ICOM-a.

V. Rapo

- Hrvatsko društvo folklorista, Hrvatsko etnološko društvo, Hrvatsko muzejsko društvo, Kulturno društvo »M. Š. Freibergera«, Matica hrvatska, Hrvatsko-izraelsko društvo

S. Gaćina-Škalamera

- Hrvatsko arhivističko društvo

E. Serdar

- Hrvatsko muzejsko društvo — Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju, Hrvatsko društvo folklorista

Š. Batinić

- Hrvatsko muzejsko društvo — Sekcija za muzejsku dokumentaciju

B. Ujaković

- Hrvatsko muzejsko društvo, Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju

6.4. Sudjelovanje na kongresima, seminarima

Znanstveni skup *Metodika — sveučilišna i znanstvena disciplina* (Dani učiteljske akademije), Zagreb, 2.-5. listopada 2000., izlaganje *Metodika nastave stranih jezika u hrvatskim školama krajem 19. i početkom 20. stoljeća*, (Š. Batinić)

- Znanstveno-stručni skup o 760. obljetnici Hrvatske Kostajnice u organizaciji Gradskog poglavarstva Hrvatske Kostajnice, Hrvatska Kostajnica, 6. prosinca 2000., izlaganje *Davorin Trstenjak u Kostajnici (1889.-1899.): građa u Hrvatskome školskom muzeju*, (Š. Batinić, S. Gaćina-Škalamera)
- 37. savjetovanje Hrvatskoga arhivističkog društva *Zaštita arhivskog građiva*, Trakošćan 15.-17. lipnja 2000., (S. Gaćina-Škalamera)
- Simpozij *O inventarizaciji crkvenih kulturnih dobara*, Zagreb 21.-22. studenoga 2000., u organizaciji Zagrebačke nadbiskupije i Ureda za kulturu (S. Gaćina-Škalamera, E. Serdar)
- Znanstveni skup HAZU, Zavod za znanstveni rad Varaždin *Varaždinska ekstenza 1920.-2000.*, Varaždin, listopad 2000., izlaganje *Pučko sveučilište u Zagrebu i njegove ekstenze* (V. Rapo)
- Znanstveni skup Matice hrvatske, Ogranka Varaždinske Toplice i HAZU, Zavoda za znanstveni rad Varaždin *Antun Radić, Kukuljevićev sljedbenik i utemeljitelj hrvatske etnologije*, Varaždinske Toplice, 2. prosinca 2000., izlaganje *Radićevo istraživanje hrvatskoga školstva*, (V. Rapo)

- Međunarodni znanstveni skup *IV. međunarodni festival čipke — Čipka na oltaru*, Lepoglava, listopad 2000. (V. Rapo, E. Serdar)
- Seminar *Arhivi, knjižnice, muzeji*, Rovinj, studeni 2000. (Š. Batinić, V. Rapo, B. Ujaković)
- IX. stručno-znanstveni skup Hrvatskog društva folklorista *Folkloristički radovi u tijeku*, Varaždin, prosinac 2000. (organizatorica V. Rapo)

6.6. Stručno usavršavanje

- Tri su djelatnice Muzeja nastavile poslijediplomski znanstveni studij pedagogije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (E. Serdar, Š. Batinić i B. Ujaković). Teme njihovih magistarskih radova bit će vezane za muzejske zbirke i hrvatsku školsko-pedagošku prošlost. S. Gaćina studentica je poslijediplomskoga znanstvenog studija povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, znanstveno područje Hrvatska povijest novog vijeka.
- Prisustvovanje predavanju *Muzeji u sukobu: muzeji u Sjevornj Irskoj*, dr. A. Buckley, Hrvatski školski muzej (S. Gaćina-Škalamera, E. Serdar, B. Ujaković)
- Prisustvovanje predavanju *Uloga muzeja u pedagoškoj teoriji i praksi* dr. Vlatka Previšića, Arheološki muzej (B. Ujaković, E. Serdar)

6.7. Tečajevi, studijska putovanja

- Tečaj protupožarnog minimuma (L. Šoda, B. Ujaković)
- Tečaj preventivne zaštite u organizaciji MDC-a (F. Fijačko)
- Stručno putovanje u Ljubljani, u Stalni postav Slovenskoga šolskog muzeja, razgledavanje izložbe *Kaj bereta slovenski učitelj in učenec* te izložbe *Leonardo da Vinci* u Narodnome muzeju, 1. ožujka 2000. (S. Gaćina-Škalamera, E. Serdar, B. Ujaković)
- Stručno putovanje u Beč, na izložbe *Klimt i žene* u Galeriji Belvedere i *Picasso* u Kunstforumu, 8. studenoga 2000. (Š. Batinić, S. Gaćina-Škalamera, V. Rapo, Z. Kralj, L. Šoda, E. Serdar)
- Stručno putovanje u Celje, u Otroški muzej (B. Ujaković)

6.8. Stručna i znanstvena obrada muzejske građe

Započeo je rad na Katalogu stalnog postava, tj. na pisanju kataloških opisa s povijesnim bilješkama.

6.11. Stručna pomoć i konzultacije

- U organizaciji Ministarstva kulture u tijeku je Projekt izrade muzeološke koncepcije novoga stalnog postava Muzeja grada Iloka, kojim koordinira Muzejski dokumentacijski centar, a u projekt je uključena Sonja Gaćina-Škalamera, arhivistica Muzeja.
- Mentorstvo kustosu pripravniku (L. Šodi) u zbirci prirodoslovne skupine predmeta (V. Rapo)

6.13. Ostalo

- Vesna Rapo glavna je i odgovorna urednica stručno-znanstvenog zbornika *Radovi Hrvatskog društva folklorista*, vol. 9. (Zagreb, 1999.) te znanstvenog zbornika *Tradicijska kultura Slavonije, Baranje i Srijema*, HDF, Zagreb, 1999.
- Rad u prosudbenoj komisiji za odabir učeničkih radova (fotografija) u organizaciji Hrvatskog fotosaveza (B. Ujaković)

7. Znanstveni rad

7.1. Tema i nositelj projekta

Kustosi Muzeja nastavili su istraživanja na pojedinim područjima:

- povijest predškolskoga institucionalnog odgoja, Škologradnja u Zagrebu (osnovne škole) (E. Serdar)
- katastar Osijeka od druge pol. 18. do poč. 20. st. (S. Gaćina-Škalamera)
- ženski i muški ručni rad, stručno školstvo, židovske konfesionalne škole (V. Rapo).

7.2. Publicirani radovi

- Batinić, Štefka. Metodika nastave stranih jezika u hrvatskim školama krajem 19. i početkom 20. stoljeća. // Metodika. 1 (2000.)
- Rapo, Vesna. Značaj obreda paljenja svijeća u sustavu blagdana hrvatskih Židova. // Etnološka istraživanja. 1999., str. 345-362.
- Rapo, Vesna. Vijesti HDF-a 1/2, (2000.)

8. Stručni i znanstveni skupovi u organizaciji i suorganizaciji muzeja

8.1. Znanstveni skupovi

- U suradnji s Akademijom odgojnih znanosti, Učiteljskom akademijom Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskim pedagoško-književnim zborom organiziran je simpozij o Stjepanu Matičeviću prigodom 120. obljetnice njegova rođenja i 60. godišnjice smrti.
- Pripremni radovi (1. obavijest za održavanje Međunarodnoga stručno-znanstvenog skupa *Školstvo u 20. stoljeću*, u organizaciji Hrvatskoga školskog muzeja, a u povodu 100. obljetnice).

9. Izložbena djelatnost

- *U susret novom mileniju*
Zagreb, Hrvatski školski muzej
Vrijeme trajanja: 4.-12. travnja
Organizator izložbe: Likovna sekcija Kluba umirovljenika prosvjetnih radnika grada Zagreba
Vrsta izložbe: umjetnička, skupna
Korisnici: odrasli
- *Jabuka za 2000*, izložba plakata učenika osnovnih škola
Zagreb, Hrvatski školski muzej
Vrijeme trajanja: 14. travnja-14. svibnja
U suradnji sa ZOE centrom za očuvanje ruralnog naslijeđa, Zagrebačkim danima starinske jabuke, izloženo je 20 plakata učenika zagrebačkih

osnovnih škola. Izložba je održana u sklopu zajedničke muzejsko-edukativne nagradne igre 2000, u kojoj su sudjelovale 24 muzejsko-galerijske ustanove pod vodstvom Etnografskog muzeja.

Vrsta izložbe: edukativna

Korisnici: djeca

- *Plakati izložaba HŠM-a*
Zagreb, Hrvatski školski muzej

Vrijeme trajanja: 5. listopada 2000.-20. ožujka 2001.

Uz otvorenje stalnog postava u Galeriji HŠM-a izložena su 33 plakata dotadašnjih izložaba Muzeja kako bi se dobio uvid u izložbenu djelatnost dok Muzeja nije imao stalni postav.

Vrsta izložbe: povijesna, umjetnička

Korisnici: odrasli

Događanja u Muzeju

- Svečana primopredaja donacija grada Hrvatskome školskome muzeju (Poljak, Busija, Malinar, III. muška realna gimnazija) održana u povodu Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja
- Muzej je bio posrednik u prikupljanju, izboru i slanju dječjih likovnih radova na Treću međunarodnu izložbu dječjeg stvaralaštva u Nariti, u Japanu
Vrijeme trajanja: 3.-26. studenoga
- Posredovanjem Veleposlanstva Japana, a u suradnji sa zagrebačkim osnovnim školama, Hrvatski školski muzej poslao je 9 likovnih radova za spomenutu međunarodnu izložbu na kojoj je sudjelovalo 30-ak zemalja iz cijelog svijeta.

10. Izdavačka djelatnost

10.1. Tiskovine

Uz stalni postav tiskani su:

- deplijan, naklada 2.000 kom.
- plakat stalnog postava, naklada 500 kom.
- poster, reprodukcije koloriranih litografija (2 motiva) te akvarela *Lopochi* u Botaničkom vrtu Slave Raškaj, naklada po 500 kom.
- čestitka/kalendar.

11. Edukativna djelatnost

11.1. Specijalna vodstva

- Stručna vodstva grupa posjetitelja po stalnom postavu prema najavama
- Održano je 20 specijalnih vodstava za studente pedagogije, etnologije, kolege iz srodnih institucija te za izaslanstvo OSCE-a.

11.2. Predavanja

- U suradnji s Katedrom za etnologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu održano je predavanje za studente 3. godine (V. Rapo).
- Za kolege koji polažu stručne ispite održano je predavanje o preventivnoj zaštiti i muzejskim čuvaonicama (V. Rapo).
- Nastavljen je ciklus predavanja istaknutih muzeologa u suradnji s Hrvatskim muzejskim društvom, Hrvatskim nacionalnim komitetom ICOM-a i Katedrom za muzeologiju FF-a. Dr. Anthony Buckley održao je predavanje *Muzeji u sukobu: Muzeji u Sjevernoj Irskoj*, 15. svibnja 2000. (prijevod sažetka B. Ujaković).
- Predavanja — predstavljanja Muzeja u OŠ Voltino naselje, OŠ G. Krkleca i Knjižnica Kustošija prezentacijom odabranih predmeta iz zbirke (B. Ujaković)
- Tribina *Likovna naobrazba u novom sustavu hrvatskoga školstva*, u suradnji s Hrvatskim društvom vizualno-likovne

Predstavljanje Muzeja u Knjižnici Kustošija

kulture i Hrvatskom udrugom nastavnika likovnih umjetnosti

11.3. Radionice i igraonice

- Muzej je sudjelovao u zajedničkom odgojno-obrazovnom projektu 24 muzejsko-galerijske ustanove pod nazivom 2000, koji je vodio Etnografski muzej.
- Za vrijeme izložbe *Jabuka za 2000.* održane su radionice za djecu osnovnoškolske dobi.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Djelatnici Muzeja svojim su prilozima o novootvorenom stalnom postavu sudjelovali u emisijama radijskih i televizijskim programa (HTV — Obrazovni program, Informativni program, Mali, veliki svijet, Radio 101, Obiteljski radio, Katolički radio, Radio Sljeme, HR I. program, 2. program Hrvatskog radija...).

12.4. Promocije i prezentacije

- Promocija priručnika za nastavnike (Korak po korak)

12.6. Djelatnost klubova i udruga

Suradnja s institucijama i udrugama Korak po korak, Forumom za slobodu odgoja, Akademijom odgojnih znanosti Hr-

vatske, Gradskim uredom za obrazovanje i šport, Hrvatskim društvom vizualno-likovne kulture, Hrvatskom udrugom nastavnika likovnih umjetnosti...

13. Marketinška djelatnost

- Dopisi, kontakti i dogovori s potencijalnim sponzorima stalnog postava
- Kontakti s Jutarnjim listom, Večernjim listom (medijski pokrovitelj), Vjesnikom, Školskim novinama, Novim listom, Slobodnom Dalmacijom, Vijencem, Turist plusom, Radio Sljemenom itd. radi priloga o Muzeju
- U suradnji s Turističkom zajednicom grada Zagreba, Muzej se uključio u projekt Zagreb-card.

14. Ukupan broj posjetitelja

Stalni postav, povremene izložbe i druge javne programe posjetilo je 2.680 osoba, najviše učenika osnovnih škola.

Najčešći posjetitelji Muzeja učenici su osnovnih škola

15. Financije

15.1. Izvori financiranja

• RH:	0,75%
• Lokalna samouprava:	98,31%
• Vlastiti prihod:	0,42%
• Sponzorstvo:	0,41%
• Donacije:	0,11%

15.2. Odnos troškova za materijalne i programske djelatnosti u odnosu prema ukupnom prihodu Muzeja

• Programska djelatnost:	17,49%
• Materijalni troškovi:	16,41%

15.3. Investicije

129.447,00 kn

16. OSTALO

- Nastavljena je informatizacija Muzeja: nabavljen je program za obradu muzejske građe (M++), nova računalna oprema (dva računala Compaq Prosignia, jedan Touchscreen INTC monitor...) te je završeno umreživanje računala.
- Proveden je postupak te je imenovan novi ravnatelj Muzeja.
- Održano je 6 sjednica Upravnog vijeća, te 16 sjednica Stručnog vijeća Muzeja.